



# BUKS – Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur

Nr. 61 2016 • Årgang 33 • ISSN 0907-6581 • [www.buks.dk](http://www.buks.dk)

Jan Viggo Iversen

## Refleksjon: Frivillig arbeid ved Drama Boreale 2015

### Abstract

Samspillet mellem individ og fælleskab set i et dannelseperspektiv (Norsk: karakterbygning), perspektiveres i relation til erfaringer fra arbejde i Borealens korps af frivillige unge danske universitetsstuderende.

### Keywords

*Drama; Boreale; Dannelse; Karakterbygning; Demokrati; Explore; Express; Exchange;*

### Refleksjoner i lys av demokrati og danning

I teksten tar jeg utgangspunkt i min deltakelse som frivillig på Drama Boreale 2015 som ble holdt i Silkeborg DK 3.-7. august 2015 (<http://dramaboreale.dk/>). Jeg skriver om hvilken betydning samhandling og kommunikasjon kan ha for at en konferanse kan løfte seg fra helt ok, til noe helt spesielt. Ytterligere avgrensning er knyttet til mine medaktører som jobbet frivillig innenfor gruppa som ble kalt Icebreaker.

I første del av teksten vil jeg si litt om meg selv og foranledningen til å delta på konferansen. Deretter vil jeg si litt om Boreale, før jeg går over til å skrive om gruppa som jeg var medlem i, av ledelsen kalt Icebreakers. Teorien knyttes til en rapport som et norsk utvalg har skrevet i tilknytning til danning i høyere utdanning (Bostad & Dannelsesutvalget, 2009). I tilknytning til dette perspektivet redegjør jeg for hvordan jeg forstår demokrati og danning i lys av en artikkel jeg henviser til. Siste del av artikkelen omhandler beskrivelse og refleksjoner knyttet til samarbeidet mitt med de andre Icebreakers, og eventuell sammenheng med demokrati og danning i lys av konferansens tema.

### Litt om meg selv

Jeg har utdanning innenfor drama/teater og har undervist i faget på høyskole i over 20 år. Nå underviser jeg studenter som skal bli lærere på yrkesfaglig studieretning, og hadde derfor ikke planer om å melde meg på Drama Boreale.

Jeg ble oppfordret til å melde meg som frivillig, og takket ja da jeg fikk tilbud om å delta. Jeg fikk også mulighet til å delta med en presentasjon sammen med tre kollegaer fra Finland, Norge og Danmark. Jobben som frivillig ville gi meg mulighet til å bli kjent med det danske vertskapet på en helt annen måte enn om jeg »bare« var deltaker. Aksept for at jeg kunne presentere et paper under utforming, ville gi meg mulighet for faglig tilbakemelding fra kollegaer som deltok på konferansen (omtales ikke i denne artikkelen). Konferansen ble en foreløpig milepæl i mitt forskningsarbeidet om drama og demokrati som jeg jobber med innenfor det nasjonale forskningsprosjektet drama – demokrati og danning.

Tema for konferansen interesserer meg faglig og yrkesmessig, men jeg var spent på hvordan jeg kunne få til å planlegge sammen med mitt danske vertskap når jeg bor i Levanger, og Silkeborg er der de andre møtes. Her smelter den globale verden og den digitale teknologien sammen. Jeg ble underrettet ved hjelp av mail, men også facebook og dropbox. Ved et par anledninger hadde jeg også telefonsamtale med leder for konferansen.

### Konferansen

Drama Boreale –δρᾶμα Boreas (<https://no.wikipedia.org/wiki/>) Drama – som direkte oversatt betyr aktivitet eller handling og nordavinden. Jeg oversetter det til handling i de nordiske landene. Det var deltakere fra Danmark, Sverige, Norge, Finland, Island, i tillegg Hellas og Spania. Til sammen godt over 100 deltakere i alderen 20 – 70 år. Jenter og gutter – kvinner og menn. Alle samlet for å utforske, uttrykke og utveksle ulike former for opplevelser og kunnskap knyttet til drama og teater. Nedenfor vil jeg trekke inn begrepene utforske, uttrykke seg, utveksle i fenomenet demokrati og danning.

Jeg har ikke til hensikt å analysere organisasjonen, men ser at den har likhetstrekk med tidligere Drama Boreale konferanser. Jeg var selv i ledergruppa i 2006 da konferansen ble

holdt i Norge. Likevel er det som om noe nytt skapes hver gang. Det enkelte vertskap må finne sin egen form ut fra kultur, geografi, økonomi, personell, rom og utstyr.

Denne gangen var det Danmark som var vertskap, og de hadde lagt konferansen til Silkeborg (Jylland). Man kan reise med fly, tog, båt, bil, sykkel eller til fots. Alt avhengig av hvor din reise starter. Hva møter deg når du kommer fram? En trivelig liten dansk by, omkranset av ei elv og fine kurslokaler.

For alle som har deltatt på denne eller lignende konferanser, vet man hvor stor logistikk som må planlegges. Den faglige delen er selvfølgelig viktigst, men det er mye mer som må til. Måltidene er viktige. Hyggelige omgivelser og trivelig vertskap. Påmelding til konferansen, registrering ved ankomst, åpningsseremoni, bankett, avslutningsfesten, kultur, sightseeing, festivalkro og transport. Skal jeg ta sjansen på å evaluere ut fra observasjoner, var det en vellykket konferanse på alle disse områdene.

### Icebreakers

Jeg var plassert i ei gruppe som ble kalt Icebreakers, uten at jeg fikk noen nærmere forklaring på hvorfor dette navnet, eller hvilke oppgaver som til slutt skulle vise seg å inngå i denne gruppa. En del av forklaringen ligger nok i at jeg ikke var tilstede under planleggingsmøtene i Danmark. Alle frivillige skulle møte søndag – dagen før registrering – til gjennomgang og klargjøring. Etter en lang reise fra Trondheim via Oslo til Billund, ble jeg hentet av en kollega som jobbet frivillig, og kjørt meg til Silkeborg der de fleste allerede hadde kommet og var i gang med forberedelsene.

Jeg kjente ikke noen av de andre i gruppen på forhånd, men ble umiddelbart hilst velkommen, og tatt godt imot. Leder for Icebreaker var ei ung jente med faglig bakgrunn innen drama/teater. Alle frivillige har bakgrunn innen drama/teater, både fra universitet og fra praktisk drama-arbeid. Gjennomsnittsalderen på Icebreakerne var 22-23 år. Heretter kaller jeg mine medarbeidere for de unge. Hvorfor er det et poeng? Det er for å få fram hvordan mine forventninger totalt ble overgått i møte med disse unge menneskene, og hvordan jeg reflekterer over min egen forforståelse.

Ettersom dette ikke er en detaljert rapport over hvordan arbeidet ble organisert, fordelt og gjennomført, vil jeg nøye meg med å gi ei kort skisse av oppgavene vi hadde. Vaktene ble delt fordi dagsprogrammet varte fra ca 08:00 til ca 17:00, og så kveldsvakter som startet rundt kl 1900. Arbeidet bestod i å ha ansvar for de ulike arrangement, utstyr, informasjon og hjelpe til med avvikling av konferansen. På kveldstid deltok de frivillige i å avvikle åpningsarrangementet, buffet, konferansepub, og avslutningsfesten. Innimellom dette var det anledning for Icebreakerne å få med seg faglige bidrag på konferansen. Vi fikk nok med oss mindre enn vi hadde trodd på forhånd, men til gjengjeld fikk vi mulighet til å knytte kontakt med alle som hadde presentasjoner og deltakere som spurte om hvor de skulle gå.

De unge brukte både sin teoretiske og praktiske kunnskap. De var interessert i det faglige programmet, de hadde kunnskap om hvordan de skulle utføre praktiske oppgaver, og de hadde kunnskap om hvordan de skulle samarbeide og kommunisere. Det er lett å tenke seg at dette skal gå av seg selv når man har hatt lang tid på å forberede seg, men slik er det ikke alltid. En annen ting er hvordan man holder ut når man har fått uregelmessig søvn, lange dager og ting som man må ta på sparket.

Det sier seg selv at ikke alt kan være planlagt, og man må forvente litt »verbal knuffing«, men selv ved stress som oppstod på grunn av manglende beskjeder eller beskjeder tolket på ulike måter, viste de unge seg fra en side som er forbilledlig. Deres vilje og evne til ypperlig kommunikasjonen og samhandlingen er den viktigste grunnen til å jeg skriver denne artikkelen. De unge var tilstedeværende og smilende. De så hverandre, og selv hvor travelt de hadde det, tok de seg tid til et høflig svar og hjelp dersom det var nødvendig. De jobbet sammen, men var også selvstendig i å se hva som måtte gjøres. De støttet hverandre, og de hilste og ga plass når noen kom bort og ville sette seg. Hver kveld (og) stilte alle opp, og neste morgen var de igjen parat. Da konferansen var slutt tok alle et godt farvel med hverandre, og det kom invitasjoner om å være venn på Facebook. På ei hektisk lita uke hadde vi blitt kjent med hverandre, og vi uttrykte glede over å jobbet så godt sammen. Hva kunne det skyldes? Tankene gikk til samtaler jeg har hatt om demokrati og danning.

### Demokrati og danning

Dannelsesutvalget (Bostad & Dannelsesutvalget, 2009, p. 48) skriver i sin innstilling. *»Vi er ikke vant med karakterbygging ved norske universiteter. Høyere utdanning må ta inn over seg de intellektuelle og psykologiske konsekvenser av verdens tiltakende enhet«.*

Jeg er ikke kjent med hvordan det står til med karakterbygging ved danske universitet, men det som utvalget peker på her opplevde jeg i praksis. Hvilken betydning intellektuell og psykologisk modning kan bety i møte med det mangfold som de unge Icebreakers fikk av oppgaver og utfordringer i løpet av konferansen. Utdanning er periodisk systematisk påvirkning av kunnskap i et skjevt maktforhold (Bourdieu & Prieur, 1996)

Dannelsesutvalget peker her på honnørord som demokratisk dannede samtalepartnere som kan vise solidaritet og evne til å handle utenfor sin egen livsverden, med alt hva det innebærer av bakgrunn og verdier knyttet til religion, kjønn, politikk og kultur. Dannelsesutvalget (Bostad & Dannelsesutvalget, 2009, p. 48) skriver:

*I denne situasjonen bør det være universitetenes særlige bidrag å utdanne informerte borgere som kan leve med de tvetydigheter livet i den moderne verden byr på, og virke som demokratisk sinnede samtalepartnere som også kan kjenne solidaritet og handlingsevne utenfor sin egen livsverden. Det handler om behovet for økt religiøs, kjønnsteoretisk, politisk og kulturell kompetanse i en kompleks ny verden.*

Hva innebærer denne dannelsesprosessen? Noen av disse spørsmålene drøftet jeg sammen med studenter under ei internasjonal uke ved UCC (Pædagoguddannelsen Nordsjælland). Jeg hadde tatt utgangspunkt i en artikkel som belyste demokrati i et sosiologisk perspektiv (Gunnar, 2010). Demokrati blir her forklart med at deltakerne ikke er underlagt andre lover enn dem de gir seg selv, og beslutninger treffes i fellesskap. Samtalen eller kommunikasjon er svært viktig. Samhandlingspartene må akseptere og anerkjenne argumenter som understøtter de kravene til gyldighet som alltid er virksomme i språklig kommunikasjon. Deltakerne innordner seg frivillig når de ser det rasjonelle i argumentasjonen. I utdanningsinstitusjoner vil maktforholdene være definert av posisjonene aktørene har (Bourdieu, Nicolaysen, & Wacquant, 1995), noe som er veldig viktig å ta i betraktning dersom man samtidig vil stimulere til kritisk tenking og likeverdig samhandling. Aktørene utvikler evne til å tenke

kritisk, nyansert og fantasifullt. De har respekt for saklighet og tar etiske hensyn i møte med mennesker med ulik bakgrunn og verdier. De dannes til borgere i en globalisert verden. Måten danning kan skje på er selvsagt ikke bare en, men mange, og det finnes flere kunnskapsformer (Aristoteles, Rabbås, Stigen, & Eriksen, 1999). Teoretisk kunnskap om demokrati og danning som *akademia* måtte tilby, gir oss hjelp til å forklare og forstå demokrati. Dersom man skal få opplevelser som danner grunnlag for erfaring, må man ha mulighet for å handle i et rom (Biesta & Schneekloth, 2009). Drama og teater kan være det rommet som gir mulighet for å utforske, uttrykke og dele erfaringer. Dermed er forholdene tilstede (jf. min forståelse av demokrati og danning) for at universiteter og profesjonshøgskoler kan spille en viktig rolle. I dette rommet må det i utgangspunktet aksepteres likeverdighet. Det kan bety at det ikke nødvendigvis er universitetene som har svaret på demokrati og danning i praksis, men like mye unge mennesker som har lagt ut på ei dannelsesreise i en globalisert verden der eldre fagansatte ikke kan være modeller med sine verdier som var gyldig da de var unge. Danning i et demokratisk rom må kunne utforskes av studentene og de ansatte sammen. Da er det mulighet for dannelsesprosesser som skaper samhandling.

#### Refleksjoner over egen opplevelse i lys av teoretisk rammeverk

Hele konferansen ble for min del så mye mer enn jeg hadde forventet – på alle plan. Ved sengetid hver kveld kjente jeg en glede som jeg i ettertid fant ut at jeg ønsket å reflektere over. Jeg har deltatt i mange kurs og konferanser opp gjennom min utdanning og yrke, så jeg regnet nok ikke med at denne konferansen skulle bli så spesiell. Under konferansen opplevde jeg overskudd, glede, trivsel, samhørighet og at vi alle var nyttige – for konferansen og for hverandre. Vi bidro med praktisk og teoretisk kunnskap til beste for hverandre, og for konferansen i stort. De unge hadde god kunnskap om samhandling og fordeling som ivaretok den enkeltes personlighet og ressurser. Kunnskap som de til en viss grad hadde på grunn av at flere kjente hverandre, men også fordi de var lydhøre for alle aktører som var involvert i konferansen. Jeg opplevde faglig årvåkenhet og motivasjon for jobben som frivillig. Ville de sammen aktørene opptrådt på samme måte med de samme oppgavene ved en ny konferanse? Strukturene og aktørene samspiller med de ressursene som er tilgjengelige, og innenfor de posisjonene som er mulig å få. Derfor vil demokrati og danning være i kontinuerlig bevegelse, men det vil sannsynlig ha stor betydning hvilken kunnskap aktørene har med seg inn i de strukturene de beveger seg innenfor. På den bakgrunn vil jeg hevde at de unge sannsynligvis ville bestrebet seg på å opptre på tilsvarende måte i alle offentlige sammenhenger.

Hva er sammenhengen mellom de erfaringene jeg hadde og de teoretiske refleksjonen? Hvordan har denne kunnskapen utviklet seg, og er det tilfeldig at de har den faglige og personlige interessen for drama/teater? Det er ikke sikkert de unge har svaret selv engang. Slik sett kan universiteter bidra til refleksjoner over måten de unge er i verden på, og dermed gi en teoretisk dannelse. Men, det blir like viktig at universitetene endrer måten møtet med de studerende skjer på, og gir rom for de stemmene som måtte ønske å bli hørt. Enveis påvirkning vil neppe bli anerkjent. Diskursen om demokrati må også inneholde mulighet for å forhandle om hva demokrati er eller kan være i vår del av verden. Mine refleksjoner knytter jeg til hva jeg opplevde og observerte, og setter dette i sammenheng med tema for konferansen, og en diskurs rundt dannelse og demokrati. Opplevelsene er mine, men refleksjonene kan være ulike. Dette er ikke bare et tilbakeblikk på en konferanse, men like mye et blikk på hvordan

god kultur og god samhandling også er helsebringende. Det kan være vanskelig å måle god helse, men jeg er sikker på at jeg kom tilbake fra denne konferansen med bedre helse enn jeg hadde da jeg dro, og jeg hadde fått fornyet kunnskap om demokrati og danning. Jeg stilte spørsmål om hva som kan gjøre en konferanse til noe enda mer enn helt ok, og svarer at det kan skje dersom man har oppmerksomhet på om man gir rom for aktørene til å handle og samhandle. I forberedelse av en konferanse kan man være opptatt av å være kritisk søkende til hva som fremmer og hva som hemmer demokrati og danning, og evaluering av konferanse kan undersøke om disse målene også ble innfridd, eller i det minste, om deltakerne følte at dette var noe de hele tida kunne strekke seg etter.

### Sluttkommentarer

Jeg bygger ikke på en teoretisk analyse av systematiske observasjoner, men er et forsøk på å forstå og delvis forklare mine erfaringer ved hjelp av teoretiske begrep. Jeg problematiserer ikke forholdet mellom struktur og aktør, men prøver å gi et perspektiv knyttet til samhandling mellom aktører i gruppen frivillige som jeg deltok i. Andre faktorer som sikkert har påvirket min opplevelse av konferansen er ikke belyst. Jeg kan blant annet nevne forberedelse og presentasjon sammen med andre fagkollegaer, eller utbytte av å være deltaker på andre faglige bidrag enten det var presentasjoner, workshop eller SIG (grupper for spesielt interesserte). Disse faktorene har jeg vanligvis størst oppmerksomhet på. Denne gangen var det min erfaring som frivillig som ble det sterkeste avtrykket, og som jeg ville skrive om.

### Litteratur

- Aristoteles, Rabbås, Ø., Stigen, A., & Eriksen, T. B. (1999): *Ethica Nicomachea* (pp. XLV, 262 s.). Oslo: Bokklubbens kulturbibliotek
- Biesta, G. J. J., & Schneekloth, M. (2009): *Læring retur: demokratisk danning for en menneskelig fremtid* (Vol. nr. 100). København: Unge Pædagoger.
- Bostad, I., & Dannelsesutvalget. (2009): *Kunnskap og danning foran et nytt århundre*. Oslo: Dannelsesutvalget, Universitetet i Oslo.
- Bourdieu, P., Nicolaysen, B. K., & Wacquant, L. J. D. (1995): *Den kritiske ettertanke. Grunnlag for samfunnsanalyse* (pp. 309). Oslo: Det Norske Samlaget
- Bourdieu, P., & Prieur, A. (1996): *Symbolsk makt : artikler i utvalg*. Oslo: Pax.
- Gunnar, C. A. (2010): *Demokrati som samtidsdiagnose*. In: *Sosiologisk tidsskrift*, 18(01), 5-30.

*Jan Viggo Iversen: Cand.Phil. med hovedfag i drama, film og teater (1982). Master i Pedagogikk (2012). Støttefag er tysk, musikk og mediekunnskap. Har undervist på høgskolelærerutdanning siden 1982.*